

MALTA

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH D. CAMILLERI**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH A. FILLETTI**

Seduta tat-3 ta' Marzu, 2006

Appell Civili Numru. 1972/1999/1

Patrick Cachia & Sons Limited

v.

Mario Bonnici

Il-Qorti:

PRELIMINARI

1. B'citazzjoni pprezentata fl-10 ta' Settembru 1999 mis-socjeta` attrici, wara li ppremettiet illi l-konvenut xtara diversi partiti ta' xorb minerali, xorb iehor u prodotti ohra minghand il-kumpanija attrici; illi l-konvenut ghad

baqaghlu jhallas lill-kumpanija attrici l-bilanc ta' disat elef mitejn u tlett liri Maltin u zewg centezmi (LM9,203.05c) u dan skond ma jirrizulta mill-anness rendikont; illi l-istess konvenut recentement irrikonoxxa l-ammonti indikati f'dan l-istess rendikont; illi l-istess konvenut gie interpellat diversi drabi ghal hlas ta' l-imsemmija somma ta' Lm9,203.02c izda huwa baqa' inadempjenti u ghalhekk kellha ssir din il-kawza; talbet li l-ewwel Qorti:

1. Tiddikjara lill-konvenut bhala debitur tal-kumpanija attrici fl-ammont ta' LM9,203.02c; u

2. Tikkundanna lill-konvenut biex ihallas lill-kumpanija attrici l-imsemmija somma oltre l-imghax. Bl-ispejjez kollha inkluzi dawk ta' l-ittri interpellatorji, u bl-imghax legali sad-data tal-pagament effettiv kontra l-konvenut li hu ingunt ghas-subizzjoni.

L-ECCEZZJONIJIET TAL-KONVENUT

2. B'Nota ta' l-Eccezzjonijiet ipprezentata fil-25 ta' Jannar 2000 il-konvenut eccepixxa illi t-talbiet tas-socjeta` attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra taghha peress illi l-eccipjent mhuwiex debitur tas-socjeta` attrici kif jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

IS-SENTENZA APPELLATA

3. B'sentenza tat-8 ta' Jannar 2003 il-Prim Awla tal-Qorti Civili filwaqt li cahdet l-eccezzjonijiet tal-konvenut, laqghet it-talbiet attrici u ddikjarat lill-konvenut debitur tas-socjeta` attrici fis-somma ta' disat elef mitejn u tlett liri Maltin (LM9,203.02c), dovuta kif fuq inghad, u kkundannat lill-istess konvenut ihallas lis-socjeta` attrici l-ammont hekk dovut mid-data tan-notifika tac-citazzjoni.

L-APPELL TAL-KONVENUT

4. Il-konvenut Mario Bonnici hass ruhu aggravat minn din is-sentenza u interpona appell minnha ghal fini ta' revoka ta' l-istess sentenza.

KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

5. Qabel xejn ghandu jigi rilevat li dan l-appell jirrigwarda kawza li kienet bdiet u baqghet tinstema' kontestwalment ma' kawza ohra, fl-ismijiet inversi (Citazzjoni numru 129/00) u, fil-fatt, jirrizulta li dawn iz-zewg kawzi gew decizi fl-istess jum, u minnhom interponiet appell il-parti sokkombenti, jigifieri Mario Bonnici.

6. L-aggravju ta' l-appellant Bonnici – fiz-zewg kawzi surreferiti – huwa essenzjalment dak li l-Qorti ta' l-ewwel grad ghamlet apprezzament zbaljat tal-fatti u dokumenti li kellha tiddeciedi dwarhom, kif ukoll “tal-ligi involuti (sic)”, b'dan li hija waslet ghall-konkluzjoni hazina, dik jigifieri li l-appellant kien debitur tas-socjeta` attrici. Dan ghaliex, fost ohrajn, dik il-Qorti dehrilha li ghandha tinverti l-oneru tal-prova u tpoggih fuq l-appellant, meta hu ma kienx tenut li jaghmel hekk skond il-ligi.

7. Fir-rikors ta' l-appell tieghu, l-appellant jishaq li, bil-maqblub ta' kif imxiet l-ewwel Qorti, il-prova dwar jekk l-ammont reklam mis-socjeta` appellata kienx tassew dovut jew le kienet tispetta lilha, u mhux lilu. Skond l-appellant, mhux bizzejjed, ghall-fini ta' grad sufficienti ta' prova, li s-socjeta` appellata tipprezenta “statements” jew “invoices”, li m'humix del resto iffirmati minnu, in linea ta' konferma jew accettazzjoni, imbaghad tippretendi li sta ghall-kontroparti li toqghod ittella' provi hi biex turi l-oppost. L-appellant dejjem cahad li qatt ircieva dik il-kwantita` ta' merkanzija kif gie allegat mis-socjeta` appellata u ma kellu ghalfejn jivverifika xejn dwar konsenji li qatt ma ffirma ghalihom. Li jidher li gara, isostni l-appellant, kien li l-ewwel Qorti “impressjonat ruhha” bl-“istatements” li gew ipprezentati mis-socjeta` appellata u minflok ma qisithom bhala dokumenti “manomessi” u “akkoloriti” min-naha tal-pretendent, hadithom invece bhala dokumenti affidabbli. F'kull kaz, l-appellant tella' provi biex juri li, minkejja kollox, ma setax kien li huwa tassew qatt ha dik il-kwantita` ta' merkanzija, li dejjem kien puntwali f'dawk li huma pagamenti, li dejjem halla u afda fis-“supplier” tieghu, u li l-fatturi pprezentati qatt ma gew accettati minnu u kwindi l-“istatements” kienu inaffidabbli.

Ghalhekk huwa talab ir-revoka tas-sentenza appellata billi hu mhux talli ma ghandux jaghti lis-socjeta` appellata imma huwa kreditur taghha.

8. Min-naha taghha, is-socjeta` appellata wiegbet inter alia li s-sentenza appellata kienet wahda gusta u korretta u ghalhekk timmerita konferma. Hija tirreferi wkoll ghall-atti li jinsabu fil-kawza l-ohra (Citazzjoni numru 129/00), mnejn ghandu jirrizulta kjarament mhux biss li effettivament kull konsenja msemmija fl-“istatement” kienet sehhet imma li addirittura l-istess appellant kien qieghed jippretendi “discount” fuqha, billi jallega li huwa qatt ma inghata tali skont kif kien gie miftiehem – haga li kienet inherita. Tissottometti inoltre li lanqas hemm lok jew xi raguni l-ghala ghandha tigi disturbata l-evalwazzjoni tal-provi u konkluzjoni milhuqa mill-ewwel Qorti ghaliex fiz-zewg kawzi, dik il-Qorti ddecidiet korrettement fuq il-provi u ma kien hemm xejn zbaljat li jimmerita revoka kif talab l-appellant.

9. Din il-Qorti tibda billi tosserva li kwantu ghall-ewwel parti ta' l-aggravju ta' l-appellant fejn hu jillanja mill-operat ta' l-ewwel Qorti ghal dak li ghandu x'jaqsam ma' procedura, li billi din il-kawza bdiet tinstema' kontestwalment ma' kawza ohra (kif gia` muri supra), fl-ismijiet inversi, l-appellant kien qieghed jassumi wkoll l-vesti ta' attur. F'kull kaz pero`, fejn si tratta ta' zewg verzonijiet ghal kollox kontrastanti, bi pretensjonijiet reciproci, kien jispetta liz-zewg nahat li jfornu l-prova dwar dak li qeghdin jasserixxu. Huwa minnu li l-prova tispetta lil min qieghed jallega u mhux lil min ikun qieghed jinnega, izda din l-Qorti ma jidhrilhiex li l-ewwel Qorti skartat dan il-principju. Wara li ezaminat sew dak li ddeliberat il-Qorti ta' l-ewwel grad fis-sentenza appellata, din il-Qorti anzi hija tal-fehma li ma hemm xejn x'ticcensura fl-operat ta' l-ewwel Qorti taht dan l-aspett. Jekk xejn, jirrizulta proprju l-oppost. L-ewwel Qorti bdiet billi tat ir-retroxxena ta' kif kienu joperaw il-kontendenti bejniethom, f'dawk li huma rapporti kummercjali, kif ukoll ir-relazzjonijiet rispettivi taghhom fil-konfront tal-kumpanija Farsons. Tat ukoll l-isfond ta' kif kien jopera l-appellant, jigifieri li “kien ghamel zmien impjegat mas-socjeta` attrici kif ukoll kien jagixxi

bhala 'klijent' ta' Farsons ghal jumejn fil-gimgha" (ara fol. 160 et seq. tal-process). Imbaghad ghaddiet biex tezamina dak li kull parti kienet qeghda ssostni. Wara dan l-ezercizzju, dik il-Qorti rrimarkat li gej,

"Il-kwistjoni tal-pagament rapprezentat mill-fliexken vojta u jekk dan jammontax ghall-ammissjoni jew le, mhux daqstant relevanti ghad-determinazzjoni tal-mertu. Infatti anke hawn jidher li hemm xi ffit konfuzjoni f'mohh il-konvenut stante li l-*"istatement"* tas-socjeta` attrici u dak ta' Farsons juru l-istess ammont *"outstanding"* mill-konvenut, u l-pagament ta' LM245.32 (cioe` valur ta' vojta) jirrizulta mnaqqas mill-istatement ta' Farsons. Minn qari akkurat tal-provi prodotti ghandu jinghad li filwaqt li l-pretensjoni attrici hija sopportata u sorretta bid-dettalji kollha li wiehed jistenna li jsib fi statement of account, bl-*"invoice number"*, id-data tal-konsenja, l-ammont involut, il-pagamenti kollha li saru akkont bid-dati u numru ta' cheques rispettivi, b'tali mod li l-konvenut seta' facilment jikkontrolla dak li qed jinghad mis-socjeta` attrici u jivverifika l-invoices u l-pagamenti, jidher li l-istess konvenut, apparti suspetti u allegazzjonijiet vani fil-konfront tad-dirigenti tas-socjeta` attrici, ma ressaq lanqas l-icken prova in sostenn ta' l-eccezzjoni tieghu li hu ma ghandu jhallas xejn. Il-konvenut qatt ma cahad il-konsenji li jidhru fl-istatement. Jallega li hu ma kienx ikun prezenti meta kien jitghabba t-truck tieghu u Cachia seta' ghamel li ried. Din hija allegazzjoni malizjuza u fl-assenza ta' prova tirrifletti biss fuq in-nuqqas tal-konvenut li jiehu hsieb in-negozju tieghu. Pero` jigi rilevat li l-konvenut jinsisti li kollox kien isir fuq element ta' fiducja. Ghalhekk kif jista' issa jallega qerq da parti tal-persuna li tant kellu fiducja fiha.

"Il-konvenut seta' facilment gieb provi in sostenn ta' l-eccezzjoni tieghu bhal per ezempju *"Bank statements"* biex juri li huwa ghamel aktar pagamenti milli jinghad fl-istatement. Seta' ukoll ressaq impjegati tas-socjeta` attrici biex jara jekk dawn kenux jghabbu merkanzija anqas milli kienet tigi debitata lilu. Il-konvenut pero` f'dan ir-rigward naqas bl-aktar mod ovvju billi ma ressaq lil hadd. L-uniku tentattiv ta' prova tal-konvenut kienet l-esebizzjoni tar-ricerki minn fejn ma jirrizulta xejn fl-attiv tieghu u

arrangamenti mal-bank ghall-overdraft fejn terza persuna qaghaditlu garanti 'in parte'. Dawn fil-fehma tal-Qorti ma jikkostitwux prova konkluziva. Il-konvenut ghalhekk ma jistax jippretendi li din il-Qorti taccetta l-allegazzjonijiet tieghu biex b'hekk tichad it-talba attrici. U billi din tidher gusitifikata ser tigi milqughha.”

10. Bilkemm ghandu jigi hawn ripetut imbaghad li, sakemm ma jirrizultawx xi ragunijiet serji li juru xort'ohra, din il-Qorti, bhala Qorti ta' revizjoni, ma tiddisturba qatt leggerment dak l-apprezzament tal-provi li jkun gie maghmul mill-Qorti ta' l-ewwel grad, u dan ukoll billi tkun hi li gabret u kkontrollat il-provi li tressqu mill-partijiet. Multo magis meta, kif inhu proprju l-kaz in ezami, ix-xhieda principali kienu l-kontendenti nfushom jew dak li jirraprezentaw is-socjeta`, u dawn xehdu quddiemha. Minn qari tad-deposizzjonijiet moghtija, wiehed facilment jirrealizza kemm l-ewwel Qorti kienet qeghdha ssegwi dak li kien jigi mixhud viva voce.

11. Bil-maqlub ta' dak li gie sottomess mill-appellant, darba li s-socjeta` appellata xehdet u esebiet "statements" dettaljati ta' dak li kienet qeghdha titlob bhala sorte, l-oneru tal-prova biex iwaqqghu l-pretensjoni attrici dar fuq l-appellant. Minn ezami tad-deposizzjonijiet moghtija, din il-Qorti jidhrilha li l-konkluzjoni raggunta mill-ewwel Qorti kienet wahda gusta u korretta. L-appellant jitlaq mill-punt li huwa ma kellu ghalfejn jivverifika u jikkontrolla xejn f'dak li huwa operat tas-socjeta` appellata ghaliex huwa kellu fiducja shiha fiha pero` meta in segwitu, sehh kambjament fir-relazzjonijiet kummercjali tieghu ma' l-istess socjeta`, huwa f'daqqa wahda biddel din il-fiducja ghamja f'akkuzi li gie "tradut" minnha. Kien allura jinkombi fuqu li jipprova tali asserzjoni – haga li m'ghamilx. Kien l-appellant stess li accetta sitwazzjoni fejn ma kienx jiffirma ghal dik il-merkanzija li kien jircievi minn min kien fornihelu. Meta mbaghad is-socjeta` appellata bdiet trossu biex ma jaqax lura fil-pagamenti u talbitu jiffirma ghal "statement" partikolari, ir-risposta li jaghti l-appellant tkompli turi l-istat ta' nonkuranza, ossija l-konfuzjoni, li biha huwa kien

jikkonduci x-xoghol kummercjali tieghu, fil-vesti ta' impjegat mas-socjeta` appellata kif ukoll dik ta' "hawker part-time". Il-bran segwenti mid-deposizzjoni tieghu huwa tipiku tal-mod kif l-appellant kien jagixxi (ara fol. 114 tal-process *et sequitur*),

"Dr Henry Antoncich: Kien l-'istatement' ta' l-ammont li qed jippretendi hu?

Xhud: L-'istatement' kien tahuli qabel lili, jigifieri qatt ma ffirmajtulu. Imbaghad rega' gie bl-'istatement' hu. Imbaghad gie bl-iskop ta' mohhu hu, biex jisraqli tmint elef.

Il-Qorti: Ghaliex iffirmajtu f'dik l-okkazzjoni?

Xhud: 'Sorry'?

Il-Qorti: Ghaliex iffirmajtu f'dik l-okkazzjoni?

Xhud: Ghax il-karta lanqas tajt kazha x'kienet jigifieri jien, jiena qbadt u ffirmajtlu tax-xoghol li tani u mbaghad qalli 'Isma' qalli, 'dana naqqastlek il-vojt mill-'istatement' li ghandek ittini? Ghidtlu 'Le, le, le, ma tnaqqasli xejn,' ghidtlu 'Jiena l-vojt trid tnaqqasuli mill-karta ta' Farsons' mill-ircevuta ta' Farsons' ghidtlu, 'Le, dik mhux ha naccettaha!" (Sottolinear tal-Qorti).

12. Is-suespost huwa sintomatiku tal-mod konfuz kif kien jahdem l-appellant. Jekk f'dan l-istat konfuzjonarju tieghu huwa sab ruhu li kellu jaghti, ma kellux ghalfejn jigi surpriz. Imma ghan-nuqqasijiet lampanti tieghu certament ma huwiex il-kompitu tal-Qorti li tara kif ssiblu xi forma ta' rimedju. Fil-kamp civili, il-Qorti hija tenuta li taghrbel il-provi fuq bazi ta' probabbilita` u jekk din tkun ittendi favur naha (kif jidher li hu l-kaz in ezami) a skapitu tal-verzjoni avversa, dik il-Qorti hija fl-obbligu li taccetta l-aktar verzjoni kredibbli u probabbli. Fil-fehma ta' din il-Qorti, dan hu sewwa sew dak li ghamlet l-ewwel Qorti u jidhrilha wkoll li ddecidiet korrettement fuq il-provi prodotti. Ftit li xejn huwa kredibbli l-appellant meta jixhed li dwar

“discounts”, is-socjeta` appellata kienet “minghalih” (sic!) tatu l-ewwel pagament fis-sena 1994, imbaghad waqfet ghal kollox. Jghid li kien jitlobha “discounts” izda ma ttiex xejn hlief li tghidlu li kienet qeghdha “iggemmaghhomlu”. Huwa kredibbli li ghal sena wara ohra, l-appellant joqghod jahdem “extra” bhala “hawker part-time” u fl-istess hin ma jesigix dak li kien intitolat ghalih? Minbarra dan, kif tajjeb sostniet is-socjeta` appellata fir-risposta taghha, lanqas jaghmel sens li fl-istess waqt li qed tiddubita minn dak li suppost ircevejt bhala merkanzija inti titlob skont jew kummissjoni fuqha – jew haga jew ohra! Hija fil-fehma ta’ din il-Qorti, bhal dik ta’ l-ewwel Qorti, li l-preponderanza tal-prova ttendi sufficjentement kontra l-pretensjonijiet ta’ l-appellant u favur dak li ppremettiet u talbet is-socjeta` appellata.

Ghalhekk l-aggravji ta’ l-appellant huma infondati u qeghdin jigu respinti. L-appell jirrazenta l-fieragh.

Ghal dawn il-motivi, tiddeciedi billi, filwaqt li tikkonferma in toto s-sentenza appellata, tichad l-appell tal-konvenut bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra tieghu.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----